

Guia d'aprenentatge

Mòdul 4: Suport social i educatiu a les famílies

(2 ECTS)

Any acadèmic 2018-2019

Postgrau en Petita infància, família i territori

***Professorat: Dra. Isabel Torras Genís, Dra. Elena Requena Varón i Dolors Prats
Martínez***

1.- Presentació del Mòdul

Ser mare o pare és una de les tasques més complexes i que es dona per suposat que tothom la sabem desenvolupar. Vivim en un moment històric en què les qüestions relatives a la criança i al desenvolupament infantil i adolescent desvetllen gran interès en la població general. Només cal parar atenció al nombre de seminaris, webs, revistes i llibres especialitzats que es dediquen al tema i que s'adrecen directament a les famílies. Paradoxalment, sembla que també és un moment de desconcert per a la família, que contínuament es troba amb dilemes en temes d'educació (assistència a l'escola bressol, activitats extraescolars, ús del mòbil, educació sexual...), dilemes que abans resolien el sentit comú i la pròpia experiència com a fill o com a filla.

El període evolutiu dels 0 al 3 anys d'edat és especialment crític. És als primers anys de vida (àdhuc abans, durant la vida intrauterina) on sorgeix la primera vinculació, que serà al sí de la família en la gran majoria dels casos. Aquest primer vincle o primer model d'aferrament, utilitzant la terminologia de Bowlby, determinarà en gran mesura les posteriors maneres de vincular-se, de relacionar-se, de l'infant i després de l'adolescent i de l'adult; en definitiva, de percebre el món de les relacions socials i de copsar les emocions.

El tipus d'aferrament que l'infant serà capaç de constituir està molt influenciat pel model d'aferrament que tinguin les seves figures de referència, habitualment els progenitors. Alhora, el model d'aferrament de l'adult promourà unes determinades possibilitats de desenvolupament i creixement dels fills i les filles.

El Mòdul 4 *Suport social i educatiu a les famílies* essencialment aborda el tema de les competències parentals i com el seu desplegament suficient (o no) afecta en gran mesura al desenvolupament infantil i adolescent, especialment en els primers anys de la criança. Poder avaluar i intervenir sobre les competències parentals és imprescindible per tal d'assegurar un desenvolupament biopsicosocial adient als infants.

Quan les circumstàncies personals, socials i/o culturals dels adults no permeten el desplegament d'aquestes competències, llavors l'infant està en risc. Aquesta incompetència pot prendre diferents formes d'expressions, que en la seva forma més greu es tractarien de greus negligències que requeririen de la intervenció de l'Administració per a salvaguardar l'interès superior del menor.

En aquest mòdul, en primer lloc, es tractarà el tema de les competències parentals, què i quines són, la seva avaluació i com promoure-les; i, en segon lloc, es parlarà de l'acolliment

i l'adopció, dues mesures de protecció quan la família no presenta suficients competències i posa en perill l'evolució de l'infant.

2.- Competències a desenvolupar

- C1: Conèixer les competències parentals i la seva influència en el desenvolupament infantil.
- C2: Identificar factors de risc per al desenvolupament infantil derivats de la manca de competències parentals.
- C3: Anticipar les necessitats especialment emocionals i educatives dels infants acollits i adoptats.
- C4: Saber abordar les necessitats vinculades al coneixement dels orígens en infants acollits i adoptats.

3.- Continguts

Unitat 1. El treball d'acompanyament a famílies.

- 1.1 Concepte i tipologia de famílies
- 1.2 Parentalitat biològica i social
- 1.3 Competències parentals

Unitat 2. L'acolliment a Catalunya.

- 2.1 Què és l'acolliment? Marc legal.
- 2.2 Tipologia d'acolliments.
- 2.3 Característiques de l'infant acollit i de les seves famílies d'origen.
- 2.4 Necessitats específiques de l'infant acollit.
- 2.5 Les famílies professionalitzades.

Unitat 3. L'adopció.

- 3.1 L'adopció com a dret de l'infant. Marc legal.
- 3.2 Característiques psicosocials de les famílies d'origen.
- 3.3 Característiques de l'infant adoptat. L'impacte de l'abandonament.
- 3.4 Les necessitats de la família adoptiva
- 3.5. El treball dels orígens.
- 3.6. Adopció i escola.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Sabrà identificar les competències parentals dels progenitors en relació als fills/es.
- Mostrarà destreses per detectar factors de risc en relació a les competències parentals de la família.
- Serà capaç d'identificar els diferents tipus d'acolliment existents a Catalunya.
- Tindrà coneixement de les característiques psicosocials dels infants acollits i adoptats.
- Podrà abordar necessitats específiques derivades de la història de vida de l'infant acollit o adoptat.
- Demostrarà comprensió sobre l'impacte de l'abandonament en el desenvolupament psicosocial de l'infant acollit o adoptat.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professorat:

- Exposar els principals continguts conceptuals del mòdul.
- Guiar en la comprensió dels continguts.
- Proposar lectures per tal d'aprofundir en alguns aspectes de la matèria.
- Facilitar material pràctic que il·lustri els continguts de l'assignatura.
- Orientar en l'anàlisi de supòsits pràctics.

5.2.- Activitats dels estudiants:

- Participar en els debats proposats.
- Llegir la bibliografia recomanada.
- Consolidar els coneixements bàsics amb les activitats proposades i les lectures.
- Analitzar, individualment i en grup, supòsits pràctics.

6.- Sistema d'avaluació

El sistema d'avaluació del postgrau és transversal i consisteix en el disseny d'una intervenció socioeducativa en el recurs laboral de les persones participants.

L'avaluació d'aquest quart mòdul serà a partir de l'assistència i la participació a classe en els diferents exercicis que es vagin proposant. (Apte / no apte)

7.- Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció des de l'aula del campus virtual, es pot contactar amb les professores a través del seu correu electrònic.

Correu electrònic: itorras@peretarres.url.edu; erequena@peretarres.url.edu

8.- Bibliografia i recursos

Adoptia (2006). *Guía de postadopción para profesionales de la educación y agentes sociales*. Recuperat a http://adoptia.org/wp-content/uploads/2016/01/ADOPTIA_EDUCACION_cas.pdf

Amorós, C. (2008). Desamparo y adopción desde la perspectiva del menor. *Intercanvis. Papers de psicoanàlisi*, novembre, 7-12.

Barudy, J. i Dantagnan, M.(2010). *Los desafíos invisibles de ser madre o padre. Manual de evaluación de las competencias y la resiliencia parental*. Barcelona: Gedisa.

Barudy, J. (2005). Familiaridad y competencias: el desafío de ser padres. A Barudy, J. i Dantagnan, M. *Los buenos tratos a la infancia. Parentalidad, apego y resiliencia*. Barcelona: Gedisa.

Funes, J. (2008). *El lugar de la infancia. Criterios para ocuparse de los niños y niñas de hoy*. Barcelona: Graó

Galligó, M, Almeida, O., Galligó, T., Pla, M., Requena, E., Torres, J., Bellostes, L. i Galera, Y. (2015). Grup de famílies adoptants amb infants amb trastorns del comportament i amb necessitats educatives especials. *Revista de Treball Social*, 204, 116-121.

Horno Goicoechea P. (2008) Desarrollo del vínculo afectivo. En: AEPap ed. Curso de Actualización Pediatría 2008. Madrid: Exlibris Ediciones; 2008. p. 303-10.
https://www.aepap.org/sites/default/files/aepap2008_libro_299-310_vinculo.pdf

Loizaga, F. (coord.) (2009). *Intervención psicoeducativa con familias*. Madrid: CCS.

Lozaiga, F. (Coord.) (2010). *Adopción hoy. Nuevos desafíos, nuevas estrategias*. Bilbao: Mensajero.

Loizaga, F. (2011) Parentalitat positiva. Les bases de la construcció de la persona. A *Educació Social Revista d'Intervenció Socioeducativa*, n. 49, pp71-89.

Reinoso, M., Galligó, T. i Requena, E. (2018). *Per fi junts! Parlem d'adopció*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Rodrigo, M. J. (Coord.) (2015). *Manual práctico de parentalidad positiva*. Madrid: Síntesis.

Sallés, C. & Ger, S. (2011) "Les competències parentals en la família contemporània". A *Educació Social Revista d'Intervenció Socioeducativa*, n.49

San Martino, M. (2014). Identidad y orígenes en el menor adoptado. *Temas de psicoanàlisis*, 8, 1-14.

Servicio Social Internacional (2018). Fortaleciendo las competencias: Aprender de los fracasos en la adopción. Recuperat a <http://adoptia.org/wp-content/uploads/2018/06/Fortaleciendo-las-competencias-Aprender-de-los-fracasos-en-la-adopci%C3%B3n-internacional.pdf>

Torras, I. i Lorenzo, A. (2018) *Monoparentalitat femenina i pobresa*. Barcelona: Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

Vilaginés, C. (2007). L'altra cara de l'adopció. Aspectes emocionals dels quals no es parla. Madrid: La esfera de los libros.

